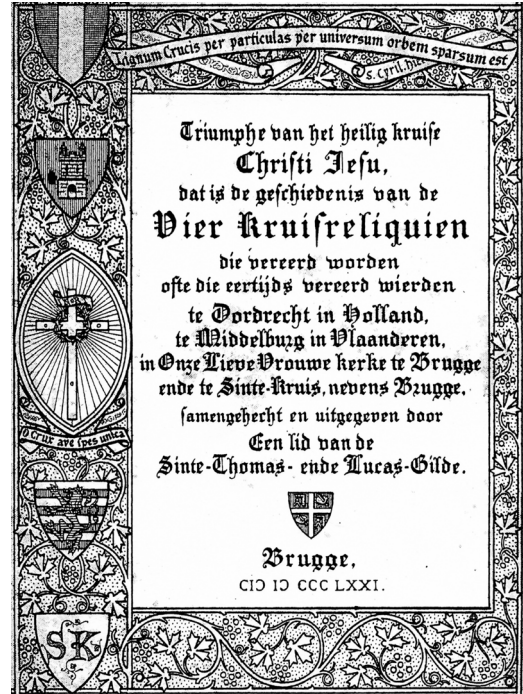

Het 'Heylighe Hout' van Dordrecht

Herman A. van Duinen

Zondag 30 juni jl. vond in Dordrecht de proces- sie van het 'Heylighe Hout' plaats. Dit hout zou in de middeleeuwen aan de Grote of Onze-Lie- ve-Vrouwekerk geschonken zijn door een zekere Claes Scoutet. Het hout, dat de stadsbrand van 1457 had doorstaan, werd sindsdien jaarlijks in een *ommegang* megedragen en door duizen- den pelgrims bijgewoond. Met de keuze van Dordrecht voor het calvinisme kwam hieraan in 1572 een einde en verdween het 'Heylighe Hout'. Onderstaand artikel gaat in op de geschiedenis van het 'Heylighe Hout' dat na vier eeuwen weer tevoorschijn kwam.

Dordtenaar Claes Scoutet op reis

Claes Scoutet, ook wel Scoutaten genoemd, werd geboren in Dordrecht en moet op het einde van de veertiende eeuw als jongeman vertrokken zijn naar Brugge om te werken bij een gegoede familie. Later trad hij als klerk in dienst van een rijke koopman uit Lombardije. Samen met de koopman maakte hij lange reizen, onder meer naar het Oosten, waar zij onder meer handel dreven in juwelen.

Claes als klerk vertrekt met de koopman naar het Oosten. Detail van de altaarschildering door Toon Winkel (1954).

Als eerlijke kooplieden kregen ze al snel een goede naam. Dit drong ook door tot de sultan van Babylonië en zijn vrouw en dochter. Ook van de sultan wisten ze het vertrouwen te winnen.

Bij het zien van de prachtige juwelen werd de hebzucht van de vrouwen opgewekt en beraamden zij een list om in het bezit te komen van de juwelen. In het geheim deelde de dochter aan Claes mee, dat de edelstenen op de scepter van haar vader gevat waren in een stuk hout van het kruis van de god van de christenen. Haar vader wist ze te overtuigen, door te zeggen dat de scepter toch wel plomp was en hij deze beter kon verruilen tegen de prachtige juwelen van de koopman. Aldus geschiedde.

De sultan verruilt de scepter voor de fraaie juwelen. Detail van de altaarschildering door Toon Winkel (1954).

Op de dag van vertrek kregen de koopman en Claes zeven kamelen mee om de handelswaar te vervoeren; bovendien ook nog twee gidsen en een vrijgeleide om veilig door het gebied te reizen.

Na afscheid genomen te hebben van de sultan en zijn hof gingen ze op weg naar Jeruzalem.

In de woestijn werd de koopman zo ernstig ziek dat hij vreesde te sterven. Hij gaf alle zaken over aan Claes en maakte zijn testament, waarbij hij zijn hele bezit naliet aan Claes. Kort daarna stierf hij, evenals een van de gidsen. Beiden werden in de woestijn begraven op twaalf dagvaarten van Jeruzalem.

Claes, die zich nu waarschijnlijk niet veilig meer voelde, ontdeed de scepter van de edelstenen. Het kruishout brak hij in delen en verborg deze in zijn kleding.

De koopman wordt ernstig ziek en sterft in de woestijn. Detail van de altaarschildering door Toon Winkel (1954).

Na een voorspoedige reis kwamen ze in Jeruzalem aan waar Claes zich meldde bij de collega's van de overleden koopman. Hier toonde hij het testament, waarop zij erkenden dat Claes de rechtmatige erfgenaam was. Zij gaven hem aanbevelingsbrieven mee voor de familie van de koopman in Venetië. Na een driedaags verblijf in Venetië bij de bedroefde familie reisde hij via Londen terug naar Brugge.

Claes arriveert na een voorspoedige reis in Venetië waar hij een bezoek brengt aan de familie van de overleden koopman. Detail van de altaarschildering door Toon Winkel (1954).

Thuisgekomen deed hij de delen van het kruishout in een kistje en gaf dit in bewaring bij een goede vriend. Zelf bewaarde hij de sleutel en ging als koopman aan het werk.

In Armenië dreef hij handel, totdat hij zoveel verdiend had dat hij een huwelijk kon aangaan en een huishouden kon stichten. In Brugge trouwde hij met een meisje van achttien jaar met de naam Agniete.

Het reliek van Dordrecht

Na twee jaar toonde hij haar het kistje en zei dat hij besloten had een deel van het kruishout te schenken aan de stad Dordrecht waar hij opgegroeid was.

In Dordrecht bezocht hij enkele vrienden en begaf zich naar het Kapittel van de Grote of Onze-Lieve-Vrouwekerk, waar het kruishout, ter grootte van ca. 25x3 cm., in grote dank werd aanvaard.

Als voorwaarde stelde hij dat het bezit van het kruishout niet eerder bekend zou worden gemaakt dan na zijn overlijden.

Met het Dordtse Kapittel maakte hij tevens de afspraak dat ze voor hem en zijn vrouw zouden bidden en laten bidden, hetgeen ze beloofden.

Claes schenkt een deel van het kruishout aan Dordrecht. Detail van de altaarschildering door Toon Winkel (1954).

Waar bleven de andere stukken hout?

Voor we verder gaan met de geschiedenis van het Dordtse 'Heylighe Hout', zullen we eerst nagaan waar de overige stukken zijn gebleven.

Enkele jaren na het huwelijk van Claes Scoutet overleed Agniete en hertrouwde hij met Margaretha Tristam. Claes moet vóór 1433 zijn overleden daar Margaretha dan weduwe is. In dat jaar hertrouwde zij met de Brugse notabele Wouter Utenhove. Door dit huwelijk kreeg Utenhove de beschikking over de overige stukken kruishout (*reliëken*).

Het reliek van Middelburg

Omstreeks 1457 ontving Wouter Utenhove een verzoek van Heer Pieter Bladelin, raadsheer van Filips, Hertog van Bourgondië. Deze had in de buurt van Brugge het stadje Middelburg bij Moerkerke gesticht. Hij verzocht Utenhove voor de pas gebouwde kerk een deel van het kruishout af te staan. Hij had vernomen

dat een stuk van ditzelfde hout in Dordrecht onlangs bij een brand bewaard was gebleven. Daar Utenhove zelf geen belang hechtte aan de relieken had hij met toestemming van zijn echtgenote een stuk weggegeven.

In 1458 reisde Jan van Egmond, deken van het Dordtse Kapittel, naar Middelburg en onderzocht het reliek. Hij kwam tot de conclusie dat het gelijkvormig was in gewicht en kleur als dat van Dordrecht. Ook werd een splinter van het hout beproefd op echtheid door deze in het vuur te leggen, waarbij de splinter niet verbrandde. Daarna werd de splinter in koud water

gelegd. Het water ging onmiddellijk koken; de splinter bleef ook niet drijven, maar zonk. Een boer die aan koorts leed en van het water dronk werd genezen.

In 1579 werd de kerk van Middelburg zwaar beschadigd door Gentenaren en verdween het reliek. Uiteindelijk kwam het terecht in de Sint-Goedelekerk in Brussel. Na het opknappen van de kerk omstreeks 1643 werd het reliek niet teruggegeven, maar kreeg men enkele

splinters die in een zilveren kruis werden geplaatst (zie afbeelding).

Dordrecht krijgt nog twee stukken

Na de brand van de Dordtse Kerk in 1457 gebeurden er volgens een Mirakelboek heel wat wonderen bij de verering van het reliek van het 'Heylighe Hout'.

De deken en het Kapittel, onder de indruk van deze wonderen, wisten dat Utenhove nog meer delen van het hout in zijn bezit had, en vroegen ootmoedig hun nog een deel te geven. Hierop gaf Utenhove de Dordtse Kerk nog twee stukken. Als dank ontving hij een stuk blauw damast van zestien ellen lang (ca. 11 meter). Dit damast schonk Utenhove aan de Onze-Lieve-Vrouwekerk van Brugge, die er twee koorleden (*kazuifels*) van liet maken.

Het reliek van Brugge

In 1474 besloot Wouter Utenhove ook een deel van het kruishout te schenken aan de Onze-Lieve-Vrouwekerk van Brugge. Als kerkmeester was hij aan deze kerk verbonden en samen met andere kerkmeesters verantwoordelijk voor de financiële gang van zaken.

De geestelijkheid had echter weinig vertrouwen in de echtheid van het stuk hout als deel van het kruis.

De bisschop van Doornik, Petrus de Clugny, werd om advies gevraagd. Deze stelde een commissie van hoge geestelijken in die de echtheid moesten onder-

zoeken. De commissie bracht daarvoor bezoeken aan Middelburg en Dordrecht om een nauwkeurig verslag te maken van de bevindingen over de daar aanwezige relieken.

Uiteindelijk kregen ze van de bisschop toestemming ook het Brugse hout te beproeven. Hier werd zelfs het hele stuk hout in het vuur geworpen en daarna in het water gedaan. Het resultaat was gelijk aan de beproeving van Middelburg, waaruit bleek dat het hout werkelijk een deel van het kruis van Christus moest zijn.

Het reliek van Brugge wordt door de commissie beproefd. Schilderij door Pieter de Brune, 1632-1634. Het is een van de tien schilderijen over de geschiedenis van het Heilig Hout. De schilderijen bevinden zich in de Heilig Kruiskapel in de Onze-Lieve-Vrouwekerk van Brugge.

Het reliek van Brugge heeft dezelfde grootte, ca. 25 x 3 cm., als het stuk dat Dordrecht kreeg van Claes Scoutet.

Het reliek is gevat in een zilveren kruis; in de zijarmen bevinden zich kleine delen kruishout.

Het Heilig Houtrelik bevindt zich in het koor van de Onze-Lieve-Vrouwekerk dat ingericht is als museum.

Het relik van Sint-Kruis

Het is niet duidelijk wanneer de kerk van Sint-Kruis bij Brugge het relik ontving van Wouter Utenhove. Hoewel het relik niet openbaar werd vereerd, het werd bewaard in de sacristie, bezat de kerk wel een Kruisgilde. Het gilde verzocht in 1486 de bisschop van Doornik, Jan Monissart, het relik wettig te verklaren. Ook deze bisschop stelde een commissie van onderzoek samen. Het onderzoek gebeurde in het Predikherenklooster in Brugge volgens de gebruikelijke methode. Ook hier bleek de echtheid van het kruishout. Hierop gaf de bisschop schriftelijk toestemming het relik te plaatsen in een zilveren kruis en het openbaar te vereren op bepaalde feestdagen.

De inwoners van Sint-Kruis trokken 1 april 1487 naar het Predikherenklooster, waar het relik werd opgehaald. In processie werd het naar de parochiekerk van Sint-Kruis gebracht.

De bisschop gaf toestemming op de eerste zondag vóór de Kruisverheffing (14 september) een processie te houden binnen de parochiegrenzen ter ere van het Heilig Hout. In 1643 werd het Heilig Hout in een nieuw zilveren kruis gevat.

Het relik van het Heilig Hout van Sint-Kruis.

Het 'Heylighe Hout' van Dordrecht

Eerder zagen we dat Claes Scoutet zijn geboortestad Dordrecht een stuk kruishout had geschonken onder voorwaarde dit bekend te maken na zijn overlijden.

Wanneer Claes precies is overleden is niet bekend; wel dat zijn weduwe Margaretha Tristam in 1433 hertrouwde met Wouter Utenhove.

Uit Dordtse gegevens blijkt echter dat hij vóór 1431 moet zijn overleden. In dat jaar werd namelijk officieel bekend gemaakt dat de Grote Kerk in het bezit was van het 'Heylighe Hout'.

In 1431 werd door bisschop Zweder van Culemborg 'beproefd' of het hout echt een deel van het kruis van Christus was. Van Culemborg was sinds 1425 bisschop van Utrecht.

Vanwege strijd om de bisschopszetel, het *Utrechtse Schisma*, werd hij in 1431 uit Utrecht verdreven en zocht Zweder zijn toevlucht in Dordrecht, waar hij zijn hof hield.

De proef vond plaatst in *Mijnsherenherberg* aan de Voorstraat. Hier logeerden de graven van Holland als zij de stad bezochten.

Mijnsherenherberg (binnen gele rechthoek) aan de Voorstraat. Links de kerk van het augustijnenklooster.

Op de binnenplaats werd een groot vuur gemaakt en het hout in de vlammen gelegd. Als het lange daer in gelegen had, soe ist daer vuut getogen ende ondermindert gebleven.

Nu de echtheid was gebleken, mocht het officieel 'Heylighe Houte' worden genoemd. De bisschop wijdde drie clercken, Claes Bol Bouwenszoon, Heer Gerit Ketelaer en Claes Wynricxsoon, die het wonder bekendheid moesten geven onder de bevolking. En dit is aldus geschiet int jaer Ons Heeren duysent vier hondert ende een ende dertich daechs nae Sinte Lucien-dach in den Heylighen Advent.

De bisschop verleende een aflaat van veertig dagen aan een ieder, die een *Wees gegroet* zou komen bidden bij het 'Heylighe Hout' of een offerande zou geven tot onderhoud van de kerk.

De brand van 1457

Op 28 juni 1457 brak er in de stad brand uit die de vele houten huizen met de grond gelijk maakte. De brand ontstond in de Kleine Spuistraat en breidde zich met grote snelheid uit.

De brand van de Grote Kerk in 1457, afgebeeld op een raam in de Jeruzalemkapel in de Grote Kerk.

Volgens Johan van Beverwyck in zijn *'t Begin van Holland in Dordrecht, 1640'* brandden wel ses hondert huysen af vanden Vuylpoort tot aen het Sacraments

gasthuys, 't welck oock verbrande, alsmede de Hal (nu stadhuis) ende de Grootte Kerck met den Toren.

Een onbekende dichter omschreef de brand als volgt:

*Up Sinte Pieter ende Pouwelsnacht
ten 12 uren, als anquam den dach,
in 't jaer 1400 vyftich ende seven,
te Dordrecht, dat up die tyt bleven
in den brande vele luyden doot.
Want den brant die was soo groot,
dat all offbrande, sonder abuysse,
van westen in tot 's Sacramentsgasthuysse,
an poortsyde, an lantsyde, als men mocht mercke,
ende daertoe brande die Grootte Kercke.
Ende alle die in den brande bleven,
wil God syn ewige glorie geven.*

Nadat de brand uitgewoed was, bezochten deken Jan Aelbrechtszoon, enkele kanunniken, de kerkmeesters Willem Duyck en Jan van Muylwijk, gevolgd door veel volk de uitgebrande kerk. Tot grote verwondering vond men het 'Heylighe Hout', zo zacht als was, maar daarna weer hard.

Het 'Heylighe Hout' wordt ongeschonden teruggevonden. Schilderij door Pieter de Brune, 1632-1634. Het is een van de tien schilderijen over de geschiedenis van het Heilig Hout. De schilderijen bevinden zich in de Heilig Kruiskapel in de Onze-Lieve-Vrouwekerk van Brugge.

De vondst werd beschouwd als een schoen teyken ende groot mirakell an den heyligen hout sonderling, dat inden brant ende inden vuer doe onverbornd bleeff ende des eersten Sonnendaghes na den brant in der asschen geheell ende ongequetst gevonden wart. Het kostbare relik werd met veel plechtigheid naar het minderbroedersklooster in de Vriesestraat gebracht, totdat de Grote Kerk herbouwd zou zijn.

Ter gedachtenis aan de grote brand en de vondst van het niet verbrande relik werd in de noord-oostelijke vieringpijler een koperen gedenkplaat aangebracht.

Op de koperen plaat staat de volgende tekst:

*Dusent vierhondert zevenenvyftich mede
Soe screefmen als te dordrecht in stede
Verbernde menich huys int openbare
Corts nae midder nacht wordmês gheware
In junio op sinte pieters pauwels dach
Soe wast datmen al of verbernen sach
Vander visbrick westwaert in groter armoe
Vanden beghinen tot die vuyl poert toe
Sonder twee camers en op dat selve pas
Deze kerck met al datter binnen was
Tot asschen toe coper silver ende gout
Sonder alleen dit waerde heylighe hout
Welc in dese monstrancy besloten sy
Dusêt vierhondert ên tweesevêtich der by
Soe screef men alsment hier in dede
Met der tabernakel ghemact teler stede*

Al spoedig gebeurden er vele wonderen bij het aanbidden van het Heilig Hout, hoewel kardinaal Eneas Sylvius Piccolomini (1404-1464) hier aan twijfelde. Kort na de brand bezocht hij Dordrecht en vond dat er onvoldoende waardige getuigenissen waren om de wonderen te bevestigen. In 1458 werd Piccolomini paus onder de naam Pius II.

Dit weerhield de Dordtse kerkmeesters er niet van een *mirakelboek* aan te leggen, waarin de wonderen werden beschreven. Ook werd in 1459 een oorkonde opgesteld, waarin zowel het wonder van 1431, de beproeving van het Heilig Hout, als de gebeurtenis van de brand van 1457 werden vastgelegd.

De kerkmeesters, verantwoordelijk voor de financiën, hebben er alles aan gedaan het wonder van het 'Heylighe Hout' onder de bevolking bekendheid te geven. Ook trokken karmelieter monniken uit Schoonhoven, die hun termijngedebied in Holland hadden, langs steden en dorpen om te verhalen van de wonderen. Vele pelgrims bezochten het relik, waarbij het geld voor herstel van de kerk binnenstroomde.

Omstreeks 1920 kwam bij een restauratie van de kerk de nis tevoorschijn, waarin zich het Heilig Hout, gevat in een gouden kruis, bevond. Tegen de pijler stond het Heilig Kruisaltaar. De koperen gedenkplaat bevindt zich boven het houten hek.

De 'Heilighe Hout' processie

Een jaar na de brand van 1457 had de eerste processie (*ommegang*) van het Heilig Hout plaats:

Soe hebben die guede luden vander stede bij rade der heren vanden capittell ende der kerckmeysters ter saliger gedachtenisse van desen, geordineert ende verkondigen enen ygelicken, als dat men, ter eeren Goids ende tot waerdicheden des heiligen houts, op een Sonnendach naestcomende (na 30 juni 1458) ende voirtan alle jaer des iersten Sonnendaechs na Sinte Pieter ende Pauwelsdach voir der noenen, nader hoemisse, processie ende omganck doen sall mitten heiligen hout om die stede.

Dordrecht kende tot 1572 twee processies, de *Grote Ommegang van het Heilig Sacrament* en de *Kleine Ommegang van het Heilig Hout*.

In 1338 werd het Sacramentsgasthuis door brand verwoest. Een pasteibakker redde de monstrans met het Heilig Sacrament, maar kwam daarbij zelf om het leven. Pas in 1429 werd een jaarlijkse Ommegang inge-

steld door de in Dordrecht verblijvende bisschop van Utrecht, Zweder van Culemborg. Sinds de stadsbrand van 1457, toen een Ommegang voor het Heilig Hout werd ingesteld, werd die voor het Heilig Sacrament de *Grote Ommegang* genoemd.

Kerkhistoricus dr. G.D.J. Schotel verhaalt in 'Letter- en Oudheidkundige Avondstonden, 1841' van de processie van het Heilig Hout:

Geen dag werd, gedurende de XVe en XVle eeuw, statiger door Dordrechts ingezetenen gevierd, dan die, welke aan de apostelen Petrus en Paulus was toegeheilgd. Dan stroomde, reeds bij het aanbrenken van den dageraad, eene talrijke schaar uit de naburige plaatsen, naar de H. Kruis Kapel ter Grooter Kercke, om, met de feestelijk uitgedoste stedelingen, de misse van den H. Sacramente en van den H. Houte te hooren, met de scoolkijnders, door den coster tot maeghden en engelen toebereid gemaect, en in haer ordinantie gestelt, den loff van het H. Kruis te zingen, en den triumphanten omganc van 't H. Hout te volgen.

De processie van het Heilig Hout of Kleine Ommegang. Detail van de altaarschildering door Toon Winkel (1954).

Uit de thesauriërsrekeningen van het Dordtse stadsarchief kon Schotel een opsomming geven van de deelnemers aan de processie. Hoewel hij vooral de voorstellingen van de Grote Ommegang beschreef, zal die van de Heilig Houtprocessie hier niet veel van veschild hebben. De processie toonde een rijke uitbeelding van Bijbelse geschiedenissen en heiligen.

Voorop ging de geestelijkheid, met waskaarsen in de hand, de magistraat omringd door hellebaardiers en de gildendekens in rijke gewaden.

Verder bestond de stoet uit wagens waarop onder meer werd uitgebeeld David en de reus Goliath, Abraham met zynen toebehoiren, Maria boodschap, de Drie Koningen, de Besnijdenis van Jezus, het Laatste Avondmaal, kruisdragers, scholieren en vele heiligen onder wie Sint Stevens, Sint Bartholomeus, Sint Laurentius, Sint Catharina, Sint Sura en Sint Elisabeth.

De stoet werd besloten met flambouwdragers en gevolgd door het kruipende, zich op de borst slaande, biddende en zingende volk.

1572 Einde 'Heylighe Hout' processie

Toen de stad Dordrecht overging tot de Reformatie kwam er een einde aan processies en heiligenverering. Voor de protestanten stond alleen de Bijbelse prediking centraal.

Jan Wiersma (1934-2019), destijds vrijwilliger in de Sint-Antoniuserkerk, schreef in zijn artikel 'De mirakelen van het Heilig Hout van Dordrecht' het volgende:

'Dan komt in 1572 de Beeldenstorm, het gepeupel vernielt het interieur, ook het altaar van het Heilig Hout. Maar een moedige kapelaan slaagt erin tijdig te vluchten met het relikwie. Daarna ontbreekt echter elk spoor.'

Helaas wordt deze overgang geen recht gedaan; in 1572 is er namelijk geen Beeldenstorm geweest in de Grote Kerk, waar alles vernield zou zijn. De magistraat gelastte, dat alle kelken, ciboriën, monstransen, zilverwerk en goud, in haar handen gesteld zouden worden en benoemde 17 juli 1572 een commissie die moest toezien dat alles ordelijk zou verlopen:

'Op huyden den XVIIen Julij Ano. XVc twee ende tseventich is by den Burgemeesteren, Scepenen, Raedt, Oudtraedt ende die Goede Luyden van den Achten der stede van Dordrecht, geordonneert omme bij een van den Secretarissen deeser stede, die sy daertoe nemen zullen, te doen inventariseeren alle het silverwerck van alle die kercken, cloesters, schutteriën, gilden ende andere gemeenten der voersz. stede, ende 'tselfe te lichten onder behoeriycke inventaris, omme 'tselfe by hen geleverd te werden tot sulcke plaetsen ofte denghenen, die by ons daertoe geordonneert zullen werden. Actum utsupra, mij present.'

De gilden moesten hun eigendommen, waaronder altaren, uit de kerk halen, ook de particulieren mochten dit doen. Wat er verder overbleef, moest op het stadshuis gebracht worden.

Waarschijnlijk heeft iemand de drie stukken van het Dordtse Heilige Kruis weten te redden, maar daarover is geen zekerheid.

In 1714 waren de kruisreliëken echter nog in Dordrecht. In *Batavia Sacra sive Resgestæ apostolicorum qui fidem Bataviæ... 1714*, staat dat de reliëken, met een bewijsstuk op perkament met het verhaal van de brand van 1457 zich bevonden in het huis van de rooms-katholieke Dordtse pastoor Cornelius Duchius.

Daarna is niets meer vernomen van het relik van het 'Heylighe Hout', totdat

1953 Terugkeer van het 'Heylighe Hout'

In 1952 werd aan de Brouwersdijk een nieuwe kerk gebouwd: de Onze-Lieve-Vrouwekerk (afb. onder) en ingewijd op 5 november 1952.

De kerk was nog maar juist ingewijd of de Nieuwe Dordtse Courant wist te melden:

'Nu weer een nieuwe Lieve Vrouwekerk in Dordrecht is verrezen, wordt plotseling en geheel onverwacht, de relikwie (van het Heilige Kruis) teruggevonden en aan de pastoor der nieuwe kerk teruggeschonken. Van een wonder mag natuurlijk in dit verband niet gesproken worden, doch we vonden het wel aardig getypeerd toen wij iemand hoorden spreken over 'een dankbare glimlach van Onze Lieve Vrouw.'

Eind 1952 kreeg de Dordtse bouwpastoor Haring bericht dat zich in abdij Maria Mediatrix der Eerwaarde Zusters Benedictinessen in het Belgische Hekelgem (afb. onder) het 'Heylighe Hout' van Dordrecht bevond.

Het klooster was gesticht in 1921; de kloosterbouw had echter pas plaats in 1932. Tot die tijd woonden de zusters op diverse plaatsen. Zij hielden zich bezig met hopteelt, hosties bakken en de verkoop van iconen. In 2006 is het klooster opgeheven.

Eén van de zusters, domna Lutgardis de Groot, had bij haar intrede een groot aantal relieken meegebracht,

waaronder het Heilig Hout, afkomstig uit haar familie. Bij het bezoek aan het klooster werd het reliek geschonken aan de Onze-Lieve-Vrouwekerk van Dordrecht. Voor pastoor Haring was het een teleurstelling dat het reliek slechts bestond uit twee splinters. Het vermoeden kwam bij hem op dat de splinters afgenomen zouden kunnen zijn van de destijds grote reliek (circa 25x3 cm).

Teruggekeerd in Dordrecht werd er een drieluik gemaakt door de kunstenaar Toon Winkel (1923-1989), waarin het reliek van het Heilig Hout een plaats kreeg.

Vanwege teruglopend kerkbezoek werd in 2003 besloten de Onze-Lieve-Vrouwekerk te sluiten.

Het reliek van het Heilig Hout werd 5 oktober 2003 in processie overgebracht naar de Sint-Antoniuskerk waar het weer in het eveneens overgebrachte drieluik geplaatst werd (afbeeldingen onder).

Wanneer de splinters geplaatst zijn in een modern kruis is niet bekend.

Rechts een foto van de splinters met de op een banderol geschreven tekst: *S(ancti) C(rucis) D(omini) N(ostri) J(esu) C(hristi)*, dat is 'het Heilige Kruis van Onze Heer Jezus Christus'.

Zijn de splinters écht van het kruis?

De meningen over de echtheid van het reliek zijn vanzelfsprekend verdeeld. In een interview met de eerder genoemde Jan Wiersma, die zich inzette voor het nieuw leven inblazen van de processie, schreef AD-De Dordtenaar 21 juni 2007:

Voor Wiersma is het Heilig Hout van Dordrecht echt. 'Ik weet dat dit hout is van het kruis waaraan de Verlosser van de wereld heeft gehangen. Het is een meditatief voorwerp. Los daarvan heeft het grote historische waarde. Maar zelfs al zou het niet echt zijn, dan nog kan het Heilig Hout voor mensen een aanzet zijn om hun gedachten te laten gaan over het geloof.'

In 2013 ging de wens van Wiersma in vervulling en werd het houden van een processie door de stad een jaarlijks terugkerend evenement.

Vertrekpunt is het Mariakoor van de Grote Kerk. Daarna gaat het via de binnenstad naar de Sint-Antoniuskerk, waar wordt afgesloten met een *Plechtig Lof*. Op de afbeelding onder trekt de processie over de Voorstraat. Het kruis wordt gedragen door pastoor Tj.F.M. Visser van de Sint-Antoniuskerk. Ook de predikant van de Grote Kerkgemeente P.L. Wansink neemt deel aan de processie. (foto RTV-Dordrecht).

'Wie zal bewijzen dat het reliek echt of vals is?' De enige manier is één van de splinters te onderwerpen op echtheid via de vuurproef, zoals de Dordtse deken in 1458 in het stadje Middelburg bij Brugge deed (zie boven).